

ЪРНЕСТ ХЕМИНГУЕЙ КОМАРДЖИЯТА, МОНАХИНЯТА И РАДИОТО

Превод от английски: Димитри Иванов, 1982

chitanka.info

Докараха ги около полунощ и после през цялата дълга нощ по коридора се чуваха виковете на руснака.

— Къде е ранен? — попита мистър Фрейзър нощната сестра.

— Мисля, че в бедрото.

— А другият?

— О, боя се, че той ще умре.

— Къде е прострелян?

— На две места в корема. Намериха само единия куршум. И двамата, мексиканецът и руснакът, били работници, събирали цвекло. Стояли в нощен ресторант и пиели кафе, вратата се отворила, някой влязъл и започнал да стреля в мексиканеца. Руснакът пропълзял под масата, но го улучил случаен куршум, предназначен за мексиканеца, който лежал на пода с две рани в коремната област. Така писа вестникът.

Мексиканецът заяви пред полицията, че нямал представа кой е стрелял в него. Смятал, че е случайност.

— Значи, случайно е дал осем изстрела и те е ранил на две места?

— Si, señor — каза мексиканецът, който се наричаше Каetano Руис.

— Случайно ме е улучил, глупакът — поясни той на преводача.

— Какво казва? — попита детективът и погледна преводача, застанал от другата страна на леглото.

— Казва, че е случайност.

— Нека каже истината, кажете му, че ще умре — настоя детективът.

— На — каза Каetano. — Кажете му, че ми е зле и предпочитам да не говоря толкова много.

— Твърди, че казва истината — каза преводачът. После продължи уверено: — Не знае кой е стрелял. Стреляли са в гърба му.

— Да — каза детективът. — Разбирам, но как тогава куршумите са влезли отпред?

— Може би се е завъртял — каза преводачът.

— Слушайте — каза детективът и размаха заканателно пръст до самия нос на Каetano, заострен и восъчно жълт на мъртвешкото му лице, с живи като ястреб очи. — Пет пари не давам кой е стрелял по вас, но аз съм длъжен да разследвам случая. Не искате ли оня, който е

стрелял, да бъде наказан? Кажете му това — обърна се той към преводача.

— Пита ви кой е стрелял?

— *Mandarlo al carajo*^[1] — каза Каetano, вече съвсем изтощен.

— Казва, че въобще не го е видял — поясни преводачът. — Ясно, стреляли са в гърба му.

— Попитайте го кой рани руснака.

— Бедният руснак — каза Каetano. — Той лежеше на пода, закрил глава с ръцете си. Когато го раниха, започна да вика и от тогава не е спрял. Бедният руснак.

— Казва, че е стрелял някой, когото не познава.

— Слушайте — каза детективът. — Тук не е Чикаго. Вие не сте гангстер. Не е нужно да се държите като на филм. Трябва да кажете кой е стрелял по вас. Всеки на ваше място би казал. Какво лошо има в това? Ако не кажете кой е, той може да застреля и някой друг! Представете си, че застреля жена или дете. Не го оставяйте да се измъкне ненаказан. Преведете му вие — обърна се той към мистър Фрейзър. — Нямам доверие на този проклет преводач.

— Защо, на мене може напълно да се разчита — каза преводачът. Каetano погледна мистър Фрейзър.

— Чуйте, *amigo* — започна мистър Фрейзър. — Полицейският казва, че не се намираме в Чикаго, а в Хейли, Монтана. Вие не сте бандити и цялата история няма нищо общо с киното.

— *Ja o creo [???*] — каза тихо Каetano. Вярвам му.

— Достойно е човек да посочи своя нападател. Казва, че тук така е прието. Казва още, че е много по-лошо, ако онзи, който ви е ранил, след това застреля жена или дете.

— Аз не съм женен — каза Каetano.

— Той казва която и да е жена или дете.

— Та нима е луд? — каза Каetano.

— Казва, че сте длъжен да го посочите — завърши мистър Фрейзър.

— Благодаря ви — каза Каetano. — Вие сте чудесен преводач. Аз говоря английски, само че лошо. Но всичко разбирам. Как счупихте крака си?

— Паднах от кон.

— Какво нещастие. Жал ми е за вас. Боли ли?

— Сега вече не. Отначало болеше.

— Слушайте, amigo — започна Каetano, — много съм слаб. Извинете ме. Освен това имам болки, силни болки. Възможно е и да умра. Моля ви, махнете този полицаи отук. Уморен съм.

Той направи движение, сякаш искаше да се обърне настрана, после притихна.

— Предадох точно думите ви и той ме помоли да ви кажа, че наистина не знае кой е стрелял, че се чувства много слаб и иска да го разпитате по-късно — каза мистър Фрейзър.

— По-късно сигурно вече ще е умрял.

— Напълно е възможно.

— Затова искам да го разпитам сега.

— Нали ви казах, стреляли са в гърба му — обади се преводачът.

— О, господи! — каза сержантът-детектив и прибра бележника в джоба си.

В коридора детективът и преводачът стояха до стола с колела на мистър Фрейзър.

— Сигурно и вие мислите, че някой го е застрелял отзад?

— Да — каза Фрейзър. — Някой го е застрелял в гърба. И какво, като мисля така?

— Не се сърдете — каза сержантът. — Съжалявам, че не говоря испански.

— Защо не се научите?

— Не се сърдете. Никак не ми е приятно да задавам въпроси на оня испанец. По-друго щеше да бъде, ако сам знаех испански.

— Защо ви е да говорите испански — каза преводачът. — На мене може да се разчита.

— Стига, за бога! — каза сержантът. — Хайде, довиждане. Ще се отбия да ви видя.

— Благодаря. Аз съм винаги тук.

— Вече сте по-добре. Не ви е провървяло. Дяволски лош късмет сте имали.

— Поправя се. Костта му нараства.

— Да, но бавно. Много, много бавно.

— Гледайте някой да не ви застреля в гърба.

— Правилно — каза той. — Правилно. Е, радвам се, че не се сърдите.

— Довиждане — каза мистър Фрейзър.

Мистър Фрейзър дълго не видя Каetano, но всяка сутрин сестра Сесилия му носеше новини.

— Той никак не се оплаква — казваше тя, — а му е много лошо. Появи се перитонит и мислеха, че няма да оживее. Бедният Каetano — продължаваше тя. — Той има такива красиви ръце, изящно лице и никога не се оплаква. Сега миризмата наистина е ужасна. Посочва с пръст носа си, усмихва се и клати глава. Миризмата му е неприятна. Смуцава го — казваше сестра Сесилия. — О, той е толкова добър пациент. Винаги се усмихва. Отказа да се изповяда при отчето, но обеща да се помоли и откакто го докараха, нито един мексиканец не е дошъл да го навести. В края на седмицата изписват руснака. За него хич не ми е жал — казваше сестра Сесилия. — Бедният, и той доста се измъчи. Куршумът беше мръсен и раната се инфектира, но той през цялото време така ужасно крещеше. На мене по ми харесват лошите. А този Каetano е мошеник. Истински мошеник, ама съвсем истински. Той е така деликатно, нежно устроен и никога нищо не е вършил е ръцете си. Сигурна съм, че не е никакъв работник по цвеклото. Ръцете му са гладки, без нито един мазол. Знам, че не е добър. Ще слеза долу да се помоля за него. Бедният Каetano, през цялото време страда, а нито стон не издава. Защо им трябваше да стрелят в него? Бедният Каetano! Слизам веднага да се помоля.

И тя веднага слезе долу и се помоли за него.

В болницата радиото свиреше добре едва привечер. Казваха, че това се дължало на богатата с рудни залежи земя или на планините, но както и да е, то започваше да се чува на стъмване; цяла нощ радиото работеше чудесно и когато една станция спираше, можеше да завъртиш скалата по на запад и да уловиш друга. Последната беше Сиатъл, в щата Вашингтон, която преустановяваше програмата си в четири часа сутринта, но поради разликата във времето в болницата беше вече пет часът; в шест часа се хващаше музикалното предаване на „Веселящите“ от Минеаполис, пак поради разликата във времето. Мистър Фрейзър обичаше да си представя как сутринта „Веселящите“ пристигат в студиото, виждаше ги на разсъмване да слизат от трамвая, нарамили инструментите см. Може би грешеше, може би те държаха инструментите си на мястото, откъдето ни веселяха, но той винаги си ги представяше с инструменти. Той не беше ходил в Минеаполис,

мислеше, че няма да попадне никога там, но ясно виждаше как изглежда градът в ранната утрин.

От прозореца на болницата се откриваше полето с щръкналите над снега бурени и гол глинест склон. Една заран лекарят искаше да покаже на мистър Фрейзър два фазана, кацнали на снега, и когато потегли леглото към прозореца, нощната лампа падна от желязната си подставка и удари мистър Фрейзър по главата. Сега това не звучи смешно, но тогава беше наистина много смешно. Всички гледаха през прозореца и лекарят, един прекрасен лекар, сочеше към фазаните и дърпаше леглото към прозореца и точно в този момент, също като в комедиите, оловната стойка на лампата улучи мистър Фрейзър право по главата. Случилото се беше в пълен разрез с лечението, с всичко онова, за което хората отиват в болницата, но на присъстващите това се стори ужасно смешно, като виц за доктора и мистър Фрейзър. В болницата всичко е много по-просто, дори и шегите.

От другия прозорец, ако преместеха леглото, се виждаше даже градът, с облаче дим над него, а покритите със сняг планини Досън изглеждаха съвсем реални. След като инвалидният стол се оказа преждевременен, той разполагаше само с тия два изгледа. Щом си в болница, най-добре е да си лежиш в леглото. По-приятно е, когато разполагаш с време и си в стая с климатична инсталация, да се любиш: на два изгледа, защо са ти други, които трябва да гледаш набързо от горещи пусти стаи, току-що опразнени или очакващи нови болни, където са те натикали за няколко минути? Стоиш ли дълго време в една стая, изгледът, какъвто и да е той, става безкрайно важен и значим и на теб не ти се иска нито да го замениш, нито да го гледаш дори от друг ъгъл. Така е и с радиото — харесваш някои неща, радваш им се и отхвърляш новите. Най-хубавите мелодии през тази зима бяха: „Изпей ми нещо простичко“, „Пеещото момиче“ и „Малки бели лъжи“. Мистър Фрейзър чувствуваше, че другите песни не го задоволяват. „Ученичката Бети“ също беше добра мелодия, но в главата на мистър Фрейзър неизменно нахлуваха други думи, така настойчиво неприлични, че като нямаше с кого да ги сподели, той сменяше песента с футболен мач.

Около девет сутринта включваха рентгеновия апарат и радиото, което по това време ловеше само една станция в Хейли, въобще преставаше да се чува. Много хора от Хейли се възмущаваха, че

рентгенът на болницата им пречи да слушат сутрешната програма, но постъпки не бяха направили, макар мнозина да смятаха, че болницата може да ползува своя апарат в часове, когато хората не слушат радио.

Тъкмо се готвеше да угаси радиото и влезе сестра Сесилия.

— Как е Каetano, сестра Сесилия?

— Ох, много е зле.

— С ума си ли е?

— Да, но боя се, че ще умре.

— А вие как сте?

— Тревожа се за него и знаете ли, никой не е идвал да го навести. Може като куче да умре и на тия мексиканци и окото няма да им мигне. Ужасни хора!

— Не искате ли да слушате мача следобед?

— О, не — каза тя. — Много се вълнувам. Ще се моля в параклиса.

— Сигурно доста добре ще се чува — каза мистър Фрейзър. — Ще играят на крайбрежието и поради разликата във времето мачът ще бъде достатъчно късно за нас и ще чуваме ясно.

— О, не, не мога. Гледах „Уърлд сириз“ и едва не умрях. Когато „Атлетите“ отбиваха, аз на висок глас се молех: „О, господи, насочи очите им! О, господи, дано улучи топката! О, господи, дано добре я улучи!“ После, когато заеха местата си за третата третина, помните нали, почти не издържах. „О, господи, дано я прати надалеч! О, господи, помогни му да я прати чак зад оградата!“ А щом дойде ред на „Кардиналите“ да отбиват, стана просто страшно: „О, господи, направи така, че да не видят топката! О, господи, нека дори не я забележат! О, господи, дано ги извадят от играта!“ Този мач е още по-страшен. Играе „Notri Dame“. Света Богородица! Не, ще отида в параклиса. За света Богородица. Играят за света Богородица. Искане ми се и вие да напишете някога нещо за света Богородица. Можете. Сам знаете, че можете, мистър Фрейзър.

— Не знам нищо за нея, което може да се напише. А и всичко вече е написано — каза мистър Фрейзър. — Не ще ви хареса начинът, по който пиша. На нея също няма да хареса.

— Някой ден ще напишете за нея. Знаем, че ще напишете. Длъжен сте да напишете за светата Дева.

— Вие по-добре елате и чуйте мача.

— Не ще издържа. Не, ще отида в параклиса да се помоля.

Пет минути след началото на играта един сержант, влезе в стаята и каза:

— Сестра Сесилия иска да знае как върви мачът.

— Кажете й, че водим вече с един на нула. Малко след това сержантът отново се появи.

— Съобщете й, че ги търкаляме по цялото игрище — каза мистър Фрейзър.

Малко по-късно той позвъни на дежурната сестра.

— Моля ви, идете в параклиса или пратете някой да каже на сестра Сесилия, че „Notre Dame“ печели първата четвъртина с четиринадесет на нула и че това е отлично. Може да спре да се моли.

След няколко минути сестра Сесилия влезе в стаята. Беше много възбудена.

— Какво значи четиринадесет на нула? Аз не разбирам нищо от ръгби. При бейзбола това е добра преднина. Футболът ми е непонятен. Тоя резултат може би още нищо не решава. Веднага се връщам в параклиса и ще се моля до края на мача.

— Но те вече спечелиха — каза Фрейзър. — Обещавам ви. Останете и послушайте заедно с мене.

— Не. Не. Не. Не. Не. Не. Не — каза тя. — Още сега слизам в параклиса да се моля.

При всеки гол на „Notre Dame“ мистър Фрейзър пращаше да й съобщят и накрая, когато вече отдавна се бе стъмнило, й предаде и окончателния резултат.

— Как е сестра Сесилия?

— Все още е в параклиса — каза сестрата.

На другата сутрин в стаята влезе сестра Сесилия. Тя беше доволна и самоуверена.

— Знаех си, че не могат да бият света Богородица. Не могат! Каetano също е по-добре. Много по-добре. Ще има посетители. Не вижда още, но те ще дойдат и на него ще му стане по-леко, като научи, че не е забравен от своите. Отбих се при оня момък от полицейския участък, О'Брайън, казах му да изпрати няколко мексиканци при бедния Каetano. Ще ги прати днес следобед. Така бедният човек ще се почувствува по-добре. Грозно е, че досега никой не дойде да го навести.

Около пет часа същия ден в стаята влязоха трима мексиканци.

— Може ли? — каза най-високият от тях, дебел и с месести устни.

— Защо не — отговори мистър Фрейзър. — Седнете, господа. Ще пиете ли нещо?

— Хиляди благодарности — каза високият.

— Благодаря — каза най-черният и най-дребният.

— Не, благодаря — каза най-слабият. — Удря ме в главата.

Той почука главата си. Сестрата донесе чаши.

— Моля ви, подайте ми бутилката — каза Фрейзър. — Виното е от Ред Лодж — поясни той.

— От Ред Лодж — значи, най-доброто — каза високият. — Много по-добро, отколкото това от Биг Тимбър.

— Ясно — каза най-ниският. — И по-скъпо.

— В Ред Лодж ще го купиш и на различни цени — каза високият.

— С колко лампи е радиото? — попита оня, който не виеше.

— Седем.

— Красиво е — каза той. — Колко струва?

— Не знам — каза мистър Фрейзър. — Под наем е. — Господата са приятели на Каetano?

— Не — каза високият. — Ние сме приятели на оня.

— Изпрати ни тук полицията.

— Ние си имаме кръчмица — каза високият. — Той и аз — посочи към оня, който не пиеше. — Той също си има кръчмица — посочи към малкия, черен човечец. — Полицията ни каза да дойдем и ние дойдохме.

— Много се радвам, че дойдохте.

— И ние — каза високият.

— Ще пиете ли още по чашка?

— Може — каза високият.

— С ваше позволение — каза най-ниският.

— За мене не — каза слабият. — Удря ме в главата.

— Много е хубаво — каза най-малкият.

— Защо не, опитате? — попита мистър Фрейзър слабия. — Нека пък малко ви удари в главата.

— После имам главоболие — каза слабият.

— Не можахте ли да изпратите приятели на Каetano — попита Фрейзър.

— Той няма приятели.

— Всеки човек има приятели.

— Този няма.

— С какво се занимава?

— Картоиграч.

— Добър?

— Сигурно.

— От мене — каза niskият — спечели сто и осемдесет долара.

От този свят безследно изчезнаха сто и осемдесет долара.

— От мене — каза слабият — спечели двеста и единадесет долара. Представяте ли си каква сума е това?

— Аз никога не съм играл с него — каза високият.

— Тогава трябва да е много богат — подхвърли мистър Фрейзър.

— По сиромаш е и от нас — каза малкият мексиканец. — Няма нищо друго освен ризата на гърба си.

— Сега и ризата му нищо не струва — каза мистър Фрейзър. — Както е надупчена.

— Ясно.

— Онзи, който го рани, и той ли беше картоиграч?

— Не, работник по цвеклото. Трябваше да напусне града.

— Представете си само — каза най-niskият. — Той беше най-добрият китарист в града. Най-добрият.

— Колко жалко.

— Така е — каза най-високият. — Как изкусно свиреше!

— И повече добри китаристи не останаха ли?

— И помен не остана.

— Има един акордеонист, доста го бива — каза слабият.

— И други свирят на различни инструменти — каза високият. —

Вие обичате ли музика?

— Как да не обичам!

— Да дойдем ли да ви посвирим някоя вечер? Дали ще разреши сестрата? Изглежда симпатична.

— Сигурно ще разреши, когато и Каetano ще е в състояние да ви чуе.

— Не е ли малко смахната? — попита слабият.

— Кой?

— Сестрата.

— Не — каза мистър Фрейзър. — Тя е мила жена, умна и отзивчива.

— Нямам вяра на попове, монаси и сестри — каза слабият.

— Патил е като дете — каза най-ниският.

— Бях прислужник в черквата — каза гордо слабият. — Сега не вярвам в нищо. Не ходя и на служба.

— Защо? Да не би да ви удря в главата?

— Не — каза слабият. — В главата ме удря алкохолът. Религията е опиум за бедните.

— Аз пък мислех, че марихуаната е опиум за бедните — каза Фрейзър.

— Вие някога пушили ли сте опиум? — попита високият.

— Не.

— Аз също — каза той. — Изглежда, че е отвратително. Започнеш ли не можеш вече да спреш. Това е порок.

— Той — каза най-ниският мексиканец — е голям противник на религията.

— За човек е необходимо да е голям противник на нещо — учтиво каза мистър Фрейзър.

— Уважавам вярващите, дори и когато са невежи — каза слабият.

— Добре — каза мистър Фрейзър.

— Какво да ви донесем? — попита високият мексиканец. — Какво ви липсва?

— С удоволствие бих купил бира, ако се намери хубава бира.

— Ще ви донесем бира.

— Още по една сорита на тръгване?

— Виното е чудесно.

— Ще ви разорим.

— Не ми понася. Удря ме в главата, после имам главоболие и ми е лошо на стомаха.

— Довиждане, господа.

— Довиждане и благодарим.

Те си отидоха. Вечеря и после пусна радиото съвсем тихо, но така, че все пак да се чува, и станциите преустановяваха програмите си в следния ред: Денвър, Солт Лейк Сити, Лос Анжелис и Сиатъл.

Мистър Фрейзър не можеше да получи представа за Денвър от радиото. Той виждаше Денвър само чрез в. „Денвър Поуст“ и картината се допълваше от „Роки Маунтънс Нюз“. По предаванията той никога не можеше да почувствува нито Солт Лейк Сити, нито Лос Анжелис. За Солт Лейк Сити знаеше само, че е чист, но скучен град, а Лос Анжелис не му се щеше и да види, защото рекламираха прекалено много дансингите и големите му хотели. Не му харесваше заради дансингите. Но много добре опозна Сиатъл — всяка вечер се качваше на една от големите бели коли (всяка снабдена с радио), собственост на таксиметровата компания, и отсядаше в бара откъм канадската страна и следеше забавната програма по песните, които се поръчваха по телефона. Всяка нощ, след два часа, той се пренасяше в Сиатъл и слушаше мелодиите, които различните хора си пожелаваха, и всичко беше така реално, като в Минеаполис, където всяка сутрин „Веселящите“ ставаха от леглата си и се отправяха към студиото. Мистър Фрейзър силно заобича Сиатъл в щата Вашингтон.

Мексиканците отново дойдоха и донесоха бира, но бирата не струваше. Мистър Фрейзър ги прие, но не му се разговаряше и когато си отидоха, той знаеше, че вече няма да се върнат. Нервите му се опънаха и при такова състояние той избягваше да среща хора. Почувствува се зле с нервите едва в края на петата седмица и макар да се радваше, че издържа толкова дълго, не искаше да се подлага на експерименти, защото предварително знаеше резултата от тях. Всичко това мистър Фрейзър бе изпитвал и преди. Единственото ново за него беше радиото. Той го слушаше цяла нощ, така приглушено, че едва се чуваше, привикваше да слуша, без да мисли.

Този ден сестра Сесилия влезе в стаята около десет часа сутринта и донесе пощата. Тя беше много красива и мистър Фрейзър обичаше да я гледа и слуша, но пощата, която се предполагаше, че идва от друг свят, беше по-важна. Обаче в пощата нямаше нищо интересно.

— Изглеждате много по-добре — каза тя. — Скоро ще ни напуснете.

— Да — каза мистър Фрейзър. — А днес вие сте особено щастлива.

— О, щастлива съм. Тази сутрин ми се струва, че бих могла да стана светица.

Мистър Фрейзър малко се смути.

— Да — продължи сестра Сесилия. — Това е мечтата ми. Да стана светица. Още като дете исках да бъда светица. Когато пораснах, мислех, че ако се отрека от света и отида в манастир, ще стана светица. Исках да бъда светица и вярвах, че съм длъжна така да постъпвам, че да стана светица. Очаквах да стана светица. Бях абсолютно сигурна, че ще стана. Дори за момент ми се стори, че вече съм светица. Бях така щастлива, защото всичко изглеждаше и просто, и лесно. Когато на сутринта се събудих, бях убедена, че вече съм светица, но не бях. И досега не съм станала. А така силно искам. Винаги съм искала. Тази сутрин чувствавам, че може би ще бъда светица. О, така се надявам, че ще стана светица.

— Ще станете. Всеки постига желанието си. Хората винаги ме уверяват в това.

— Сега вече не знам. Когато бях момиче, ми се струваше така просто. Знаех, че ще стана светица. Но щом видях, че това не се случи изведнъж, разбрах, че е нужно много време. Вече ми изглежда почти невъзможно.

— Според мене вие имате всички шансове.

— Наистина ли мислите така? Не, не искам просто да ме окуражават. Не ме окуражайте. Аз искам да бъда светица. Така искам да бъда светица.

— Разбира се, че ще станете светица — каза мистър Фрейзър.

— Не, вероятно няма да стана. Но, о, само да можех да стана светица! Щях да съм напълно щастлива!

— Шансовете са три към едно във ваша полза.

— Не, не ме окуражайте. Но, о, само да можех да стана светица! Само да можех да стана светица!

— Как е приятелят ви Каetano?

— Ще се поправи, но е парализиран. Един от куршумите е засегнал главния нерв на бедрото и кракът му е парализиран. Забелязаха едва когато се подобри и можеше да се движи.

— А може би нервът ще се възстанови?

— Моля се на бога дано се възстанови — каза сестра Сесилия.
— Трябва да го видите.

— Не ми се ще никого да виждам.

— Убедена съм, че искате да го видите. Могат да го докарат с количка.

— Добре.

Докараха го с количката, слаб, с прозрачна кожа и черна коса, която имаше нужда от подстригване; очите му се смееха; при всяка усмивка се виждаха лошите му зъби.

— Hola, amigo! Que tal?^[2]

— Както ме виждате — каза мистър Фрейзър. — А вие?

— Жив и с парализиран крак.

— Лошо — каза мистър Фрейзър. — Но нервът може да се възстанови и ще стане като нов.

— Така ме уверяват.

— А болката?

— Вече я няма. Но по едно време мислех, че ще полудея от болките в стомаха. Струваше ми се, че тия болки ще ме уморят.

Сестра Сесилия щастлива ги наблюдаваше.

— Тя казва, че вие и звук не сте издали — каза мистър Фрейзър.

— Отделението е пълно с народ — оправда се мексиканецът. — А вас силно ди ви боли?

— Достатъчно силно. Разбира се, не колкото вас. Когато сестрата си отива, аз един-два часа си поплаквам. Това успокоява. Не съм добре с нервите.

— Вие имате поне радиото. Ако имах отделна стая и радио, през цялата нощ щях да плача и да викам.

— Съмнявам се.

— Nombre, sí.^[3] Здравословно е. Но не мога при толкова много хора.

— Нали поне ръцете ви са цели — каза мистър Фрейзър. — Казват, че си изкарвате хляба с ръцете.

— И с главата — каза той и почука челото си. — Но главата не е така важна.

— Тук бяха трима ваши сънародници.

— Изпратени от полицията да ме посетят.

— Донесоха бира.

— Сигурно не струваше.

— Не струваше.

— Довечера по нареждане на полицията ще ми правят серенада.

Той се засмя, после се потупа по корема.

— Още не мога да се смея. Като музиканти те са невъзможни.

— А оня, който ви рани?

— И той е глупак. Спечелих му на карти тридесет и осем долара.

Биваше ли за това да убива?

— Онези тримата ми казаха, че печелите много пари.

— И съм по-беден от птиците.

— Защо?

— Аз съм един беден идеалист. Жертва съм на своите илюзии.

Той се засмя, после устата му саркастично се изкриви и отново се потупа по корема.

— Аз съм професионален картоиграч, но обичам комара. Истинският комар. Дребната игра е нечестна. За големия комар е нужно щастие. На мене не ми върви.

— Никога?

— Никога. Съвсем съм без късмет. Вземете оня негодник, който стреля в мене. Нима той умее да стреля? Не. Първият му куршум отиде на халос. Вторият попадна в бедния руснак. На пръв поглед това прилича на късмет. А после? Улучи ме два пъти в корема. Щастливият е той. А на мен не ми върви. Той и кон не може да уцели, дори и да го държи за стремето. Цялата работа е в късмета.

— Аз мислех, че той улучи първо вас, а после руснака.

— Не, първо руснака, а после мен. Вестникът беше сгрешил.

— Вие защо не стреляхте в него?

— Аз никога не нося оръжие. При моя късмет, ако носех и оръжие, трябваше да ме бесят по десет пъти в годината. Аз съм само един жалък картоиграч.

Той замълча и после продължи:

— Спечеля ли малко пари, започвам да играя хазартно; играя ли така, винаги губя. Профуквал съм на зарове по три хиляди долара, защото все гонех шестицата, А съм имал добър зар, и при това не веднъж.

— Защо продължавате?

— Живея ли достатъчно дълго, все някой ден щастието ще се обърне. Лошият късмет ме преследва вече петнадесет години. Обърне ли се щастието, ще забогатяя.

Той се ухили.

— Аз съм добър картоиграч и с удоволствие бих забогатял.

— При всички игри ли нямате късмет?

— При всички и при жените.

Той отново се засмя и показа лошите си зъби.

— Наистина ли?

— Наистина.

— И какво ще правите?

— Ще продължавам да играя по малко и ще чакам да се обърне щастието ми.

— А с жените?

— На нито един комарджия не му върви с жените. Той е прекалено зает. Работи нощем. Кога ще му остане време за жена? Мъж, който работи нощем, не може да задържи жена, ако тя струва нещо.

— Вие сте философ.

— Не, приятелю. Само един комарджия от малките градчета. От един малък град в друг, после в трети, а оттам в големия град, за да започне всичко отначало.

— После един куршум в корема.

— За първи път — каза той. — Това се случва за първи път.

— Не ви ли изморявам с разговора? — попита мистър Фрейзър.

— Не — каза той. — Сигурно аз ви изморявам.

— А крака?

— Не ми е кой знае колко нужен. Може и с него, и без него. Все някак ще се придвижвам.

— Искрено и от цялото си сърце ви желая щастие — каза мистър Фрейзър.

— Аз също — каза той. — И дано ви мине болката.

— Ще мине, разбира се. Вече минава. А и не е толкова важно.

— Дано ви мине по-бързо.

— И на вас също.

Вечерта мексиканците свиреха на акордеон и на други инструменти в болничното отделение. Беше весело и шумът от вдишването и издишването на акордеона, от звънчетата, тръбите и барабана се носеше по целия коридор. В това отделение лежеше един каубой, хвърлен от гърба на своя кон Полунощ, в един прашен и горещ следобед, пред очите на тълпата. Сега със счупен гръбнак се канеше, когато оздравее и напусне болницата, да прави ремъци и да плете

столове. Имаше един дърводелец, който беше паднал от скеле и си беше счупил двата глезена и двете китки. Паднал като котка, без да притежава гъвкавостта ѝ. Щяха да го излекуват и да го направят отново годен за работа, но за това се изискваше много време. Един шестнадесетгодишен младеж от ферма лежеше с накриво зараснала кост и кракът му трябваше отново да се чупи. Там беше и Каetano Руис, провинциален комарджия с парализиран крак. От коридора до мистър Фрейзър долитаха смехът, шегите и музиката на мексиканците, изпратени от полицията. Мексиканците също се веселяха. Те влязоха възбудени при мистър Фрейзър и го попитаха не иска ли да му изсвирят нещо. Същата нощ още два пъти идваха да свирят по собствено желание.

При последното им свирене мистър Фрейзър лежеше в стаята с отворена, врата и слушаше шума, лошата музика, и не можеше да не мисли. Когато попитаха какво да му изсвирят, той помоли за „Ла кукарача“, една от онези злоещо леки и игриви мелодии, под звуците на която хората са тръгвали на смърт, те я свиреха гръмка и с чувство. Мистър Фрейзър намираще мелодията за по-добра от многото подобни на нея, но ефектът си оставаше същият.

Въпреки чувството, с което свиреха, мистър Фрейзър продължаваше да мисли. Обикновено той избягваше да мисли, освен в часовете, когато пицеше, но сега мислеше за музикантите и за онова, което бе казал малкият.

Религията е опиум за народа. Онзи дребен, мрачен кръчмар вярваше в това. Да, и музиката е опиум за народа. Този, когото всичко удряше в главата, не бе се сетил за това.

А сега икономиката е опиум за народа, наред е ватгротнизма [???) — опиум за народа в Италия и Германия. А половото сношение? Дали и то е опиум за народа? За част от народа. За някои представители на най-добрата част от народа. Но пиенето е най-висшият опиум за народа, ах, чуден опиум. Макар че някои предпочитат радиото, още един опиум, евтин и доскоро използван от мене. Към изброените трябва да прибавим и комара, истински опиум и един от най-древните. Амбицията е също опиум за народа, а наред с нея и вярата във всяка нова форма на управление. Вие искате минимум управление, колкото е възможно по-малко управление. Свободата, в която вярвахме, сега е название на едно от списанията на Макфаден.

Ние вярваме в нея, макар че още не са ѝ намерили ново име. Но къде е истинският? Кой е истинският, действителният опиум за народа? Той много добре знаеше. Отговорът току-що се скри зад ъгъла на най-осветената част от мозъка му, където вечер, след няколко чашки, всичко се проясняваше; той знаеше, че той е там (разбира се, че в същност не беше там). Но какъв е той? Много добре знаеше. Какъв е той? Разбира се, хлябът е опиум за народа. Ще го запомни ли и дали и при дневна светлина ще има същия смисъл? Хлябът е опиум за народа.

— Чуйте — каза мистър Фрейзър на влязлата сестра. — Моля ви, доведете нисичкия мексиканец.

— Харесва ли ви? — попита мексиканецът от прага на вратата.

— Много.

— Мелодията е историческа — каза мексиканецът. — Това е мелодията на истинската революция.

— Слушайте — каза мистър Фрейзър. — Защо хората трябва да бъдат оперирани без наркоза?

— Не ви разбирам.

— Защо всеки опиум да не е добър за народа? Какво искате да направите с народа?

— Да бъде избавен от невежеството.

— Не говорете глупости. Образованието е също опиум за народа. Длъжни сте да знаете това. Нали и вие нещичко сте понаучили.

— Не вярвате ли в образованието?

— Не — каза мистър Фрейзър. — Но в знанието — да.

— Не ви разбирам.

— Много пъти аз с удоволствие не разбирам и самия себе си.

— Искате ли да чуете още веднъж „Ла кукарача“? — попита разтревожен мексиканецът.

— Да — каза мистър Фрейзър. — Изсвирете още веднъж „Ла кукарача“. Това е по-хубаво от радиото.

„Революцията — помисли мистър Фрейзър — не е опиум. Революцията е катарзис. Екстаз, който може да се продължи само от тиранията. Опиумите са нужни преди и след това.“

Добре мислеше, дори по-добре, отколкото трябва.

Ето че скоро ще си отидат и ще отнесат със себе си „Ла кукарача“. Тогавата той ще пийне една чашка и после ще пусне радиото съвсем приглушено, така че едва, едва да се чува.

-
- [1] Да върви по дяволите (исп.) ↑
 - [2] Здравейте, приятелю! Как сте? (исп.) ↑
 - [3] Да, друже (исп.) ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.